

WPROWADZENIE _____ 1

Sytuacja polityczno-gospodarcza – *Wojciech Noszczyk* _____ 3

Czas Władysława Gomułki _____ 6

Czas Edwarda Gierka _____ 8

Czas Solidarności _____ 8

Czas Wojciecha Jaruzelskiego _____ 9

Droga do wolności _____ 10

Straty opieki zdrowotnej w wyniku II wojny światowej – *Marek Sanecki, Maciej Rakowski* _____ 13

Wprowadzenie _____ 13

Straty personalne _____ 14

Straty materialne _____ 14

WYŻSZY I ŚREDNI PERSONEL MEDYCZNY (LEKARZE, PIEŁĘGNIARKI, POŁOŻNE) _____ 17

Regulacje prawne dotyczące wykonywania zawodu lekarza – *Maciej Rakowski* _____ 19

Początki _____ 19

Ustawa o zawodzie lekarza _____ 20

Odpowiedzialność zawodowa _____ 22

Aborcja _____ 23

Sytuacja bytowa lekarzy – *Zygmunt Wiśniewski* _____ 25

Lata 1945–1949 _____ 25

Lata 1950–1956 _____ 29

Lata 1957–1970 _____ 30

Lata 1971–1980 _____ 31

Lata 1981–1990 _____ 32

Izby lekarskie i lekarsko-dentystyczne – *Zygmunt Wiśniewski* _____ 33

Reaktywowanie i likwidacja samorządu lekarskiego (1944–1950) _____ 33

Odrodzenie samorządu lekarskiego (1951–1989) _____ 39

Lekarskie i branżowe związki zawodowe – *Zygmunt Wiśniewski* _____ 45

Towarzystwa lekarskie – *Krzysztof Brożek* _____ 49

Instytut Hematologii	206
Instytut Balneoklimatyczny	209
Instytut Leków	211
Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Węglowym i Hutniczym	213
Instytut Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym	216
Instytut Medycyny Pracy i Higieny Wsi	218
Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej (IMMiT)	221
Instytut Żywności i Żywienia	223
Pomnik-Szpital Centrum Zdrowia Dziecka	226
Instytut Kardiologii	228

WYŻSZE SZKOLNICTWO MEDYCZNE 231

Przepisy prawne dotyczące szkolnictwa wyższego oraz stopni i tytułów naukowych – <i>Wojciech Noszczyk</i>	233
Lata 1944–1955	233
„Odwilż”	234
Lata 1964–1981	235
Lata 1982–1989	236
Studia na wydziałach lekarskich – <i>Wojciech Noszczyk</i>	239
Lata 1944–1948	239
Powstawanie wydziałów lekarskich	239
Rekrutacja na studia	242
Organizacje młodzieżowe	244
Organizacja i program studiów	244
Lata 1949–1956	245
Powołanie akademii medycznych	246
Ofensywa ideologiczna	246
Dyscyplina studiów	247
Program i organizacja zajęć	248
„Odwilż” i jej następstwa	249
Lata 1957–1980	251
Rekrutacja na studia	251
Kadry	252
Reformowanie studiów	253
Zajęcia z przedmiotów społeczno-polityczno-ideologicznych	255
Instytuty uczelniane	255
Zespoły nauczania klinicznego	256
Lata 80.	257
Memoriał w sprawie reformy uczelni medycznych	257
Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS). Strajki	258
Ostatnie lata PRL	259
Akademia Medyczna w Lublinie	260
Akademia Medyczna w Warszawie	263
Akademia Medyczna w Krakowie	270
Akademia Medyczna w Poznaniu	277
Akademia Medyczna w Łodzi	281
Akademia Medyczna we Wrocławiu	283
Akademia Medyczna w Gdańsku (AMG)	288
Akademia Medyczna w Szczecinie	292
Śląska Akademia Medyczna	296
Białystok	299
Wojskowa Akademia Medyczna (WAM)	303
Akademia Medyczna w Bydgoszczy	305

Podyplomowe kształcenie lekarzy – Józef Janczy	315
Wprowadzenie	315
Staż podyplomowy	316
Specjalizacja	320
Studia doskonalące	

NAUKI PODSTAWOWE (WYBÓR) 323

Fizjologia – Bohdan Lewartowski	325
Wstęp	325
Ośrodki akademickie	326
Białystok	326
Gdańsk	327
Kraków	328
Lublin	331
Łódź	332
Poznań	332
Szczecin	333
Warszawa	333
Wrocław	343
Wydawnictwa	344
Podsumowanie	344

Cytofizjologia – Jerzy Kawiak	345
Rozwój istotnych pojęć z zakresu podstaw cytofizjologii	345
Rozwój nowych metod badawczych z zakresu cytofizjologii	350
Wydawnictwa. Towarzystwa naukowe	352

Immunologia – Marek Jakóbisiak	353
Wprowadzenie	353
Postępy	353
Wydawnictwa	357
Podsumowanie	358

Genetyka medyczna – Jacek Zaremba	359
Wprowadzenie	359
Rozwój genetyki w poszczególnych ośrodkach	361
Białystok	361
Gdańsk	362
Gliwice	363
Kraków	363
Lublin	363
Łódź	364
Poznań	364
Szczecin	365
Warszawa	366
Wrocław	371

Mikrobiologia medyczna – Stanisława Tylewska-Wierzbanowska	373
Wprowadzenie	373
Choroby przenoszone drogą płciową	374
Gruźlica	375
Dur plamisty (wysypkowy)	375

Katedry i kliniki	497
Diabetologia dziecięca	499
Poradnie diabetologiczne	500
Postępy w leczeniu cukrzycy	500
Towarzystwa. Wydawnictwa	504
Podsumowanie	506
Ftyzjatria i pulmonologia – Eugeniusz Józef Kucharz, Jerzy Kozielski	507
Wprowadzenie	507
Ośrodki	507
Gruźlica	510
Rak płuca	511
Inne choroby płuc	512
Wydawnictwa. Towarzystwo	513
Podsumowanie	514
Reumatologia – Eugeniusz Józef Kucharz	515
Wprowadzenie	515
Postępy	516
Patofizjologia i patomorfologia oraz zagadnienia kliniczne chorób reumatycznych	516
Układowe choroby tkanki łącznej	520
Towarzystwo. Wydawnictwa	523
Hematologia – Renata Paliga	525
Wstęp	525
Ośrodki	525
Postępy hematologii	527
Publikacje	533
Polskie Towarzystwo Hematologów	534
Hematologia jako specjalizacja medyczna	534
Czasopisma	534
Alergologia – Eugeniusz Józef Kucharz	535
Wprowadzenie	535
Postępy	536
Patofizjologia chorób alergicznych	536
Epidemiologia chorób alergicznych	537
Zagadnienia kliniczne i terapeutyczne	538
Towarzystwo. Wydawnictwa	539
Pediatra – Marian Krawczyński	541
Organizacja opieki zdrowotnej nad dziećmi	541
Lecznictwo ambulatoryjne (otwarte) i profilaktyka	542
Opieka zdrowotna nad dzieckiem szkolnym	543
Lecznictwo szpitalne i sanatoryjne	543
Uniwersyteckie kliniki pediatryczne	544
Pediatryczne instytuty resortowe	545
Sytuacja zdrowotna, epidemiologiczna i demograficzna	545
Choroby społeczne i zakaźne	545
Szczepienia	546
Sytuacja demograficzna	547
Zachorowalność i umieralność dzieci w wieku 1–4 lat	548
Zachorowalność i umieralność dzieci powyżej 4. r.ż.	549
Podział pediatrii na tzw. specjalności szczegółowe	550
Neonatologia i perinatologia	550
Gastroenterologia	551

Hematologia i onkologia	552
Kardiologia	553
Nefrologia	555
Endokrynologia	555
Pneumonologia i alergologia	556
Neurologia	558
Reumatologia	559
Medycyna szkolna	559
Polskie Towarzystwo Pediatryczne (PTP)	561
Czasopisma i podręczniki	562
Najważniejsze publikacje książkowe	562
Dermatologia i wenerologia – Maria Błaszczak-Kostanecka	563
Kliniki	563
Oddziały szpitalne	565
Wenerologia	565
Gruźlica skóry	567
Mikologia	568
Dermatologia zawodowa	568
Alergologia	568
Immunopatologia	569
Badania nad autoimmunologiczną patogenezą chorób pęcherzowych	570
Badania nad etiopatogenezą chorób tkanki łącznej	571
Badania nad wirusem brodawczaka ludzkiego	572
Badania nad etiopatogenezą łuszczycy	572
Współpraca polsko-niemiecka	572
Polskie Towarzystwo Dermatologiczne	573
Wydawnictwa	574
Podsumowanie	574
Neurologia – Hanna Celnik	575
Pierwsze lata po II wojnie światowej	575
Warszawa	576
Klinika Neurologii I Wydziału Lekarskiego AM	576
Klinika Neurologii II Wydziału Lekarskiego	577
Instytut Psychiatrii i Neurologii	578
Klinika Neurologiczna II Centralnego Szpitala Klinicznego WAM	578
Klinika Neurologii Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej	578
Kraków	579
Poznań	579
Lublin	580
Gdańsk	581
Łódź	581
Klinika Neurologiczna Akademii Medycznej	581
Klinika Neurologiczna Wojskowej Akademii Medycznej	582
Wrocław	582
Szczecin	583
Zabrze	583
Białystok	583
Polskie Towarzystwo Neurologiczne (PTN)	583
Wydawnictwa	584
Podsumowanie	584
Psychiatria – Tadeusz Nasierowski	585
Wstęp	585
Higiena psychiczna	587

Psychiatria kliniczna	589
Psychiatria sądowa	592
Sowietyzacja polskiej psychiatrii	593
Stopniowe wychodzenie spod sowieckiej kurateli	599
Kliniki	601
Zakończenie	605
Choroby zakaźne – Wojciech Noszczyk	607
Wprowadzenie	607
Ośrodki akademickie	609
Białystok	609
Bydgoszcz	609
Gdańsk	610
Górny Śląsk	610
Kraków	612
Lublin	612
Łódź	612
Poznań	613
Szczecin	613
Warszawa	614
Wrocław	615
Wybrane choroby zakaźne	616
Towarzystwo. Wydawnictwa	621
Okulistyka – Lech Bieganowski	623
Odbudowa klinik i tworzenie nowych	623
Jaglica	625
Serologia	625
Zaćma	626
Laseroterapia	627
Jaskra	628
Odwartwienia siatkówki	629
Nowotwory	630
Transplantacje rogówki	630
Leczenie zeza	630
Polskie Towarzystwo Okulistyczne (PTO)	631
Wydawnictwa	632
Podsumowanie	632
NAUKI KLINICZNE ZABIEGOWE	633
Chirurgia ogólna – Andrzej Wysocki, Wojciech Noszczyk	635
Lata 1944–1949	635
Ośrodki chirurgiczne	635
Praca zawodowa	638
Lata 1950–1969	639
Ośrodki chirurgiczne	639
Praca zawodowa	653
Specjalizacja. Nadzór specjalistyczny	654
Lata 70. i 80.	655
Ośrodki chirurgiczne	655
Praca zawodowa	660
Specjalizacja	662
Postępy	662
Współpraca międzynarodowa	668
Towarzystwo Chirurgów Polskich	670

„Polski Przegląd Chirurgiczny”	670
Nie tylko chirurgia	672
Zakończenie	673
Torakochirurgia – <i>Andrzej Wysocki</i>	675
Postępy	678
Kardiochirurgia – <i>Andrzej Wysocki</i>	683
Powstawanie i rozwój oddziałów i klinik kardiochirurgicznych	683
Postępy	689
Chirurgia naczyniowa – <i>Wojciech Noszczyk, Andrzej Wysocki</i>	691
Postępy	692
Chirurgia dziecięca – <i>Józef Janczy</i>	697
Warszawa	698
Gdańsk	702
Łódź	703
Wrocław	704
Szczecin	705
Lublin	707
Kraków	707
Poznań	709
Białystok	710
Górny Śląsk	711
Towarzystwa naukowe	711
Chirurgia plastyczna – <i>Jerzy Jankau</i>	713
Wprowadzenie	713
Specjalizacja	713
Ośrodki chirurgii plastycznej	714
Polanica-Zdrój	714
Warszawa	714
Łódź	716
Gdańsk	717
Inne miasta	718
Postępy	718
Przeszczepy skóry, mikrochirurgia i ekspandery tkankowe	718
Operacje w zakresie twarzoczaszki	719
Chirurgia plastyczna nosa i małżowin usznych	719
Chirurgia rekonstrukcyjna piersi	720
Oparzenia	720
Chirurgia kosmetyczna/estetyczna	721
Towarzystwo. Podręczniki	722
Podsumowanie	722
Neurochirurgia – <i>Tomasz Trojanowski</i>	723
Warszawa	723
Kraków	726
Łódź	727
Wrocław	728
Gdańsk	729
Poznań	729
Lublin	730
Bydgoszcz	731
Białystok	731

Szczecin	732
Górny Śląsk	732
Rzeszów	733
Towarzystwo naukowe. Wydawnictwa	733
Podsumowanie	734
Transplantologia – Jacek Szmidt, Magdalena Durlik	735
Informacje wstępne	735
Przeszczepianie nerek	736
Warszawa	736
Wrocław	741
Katowice	742
Kraków	742
Gdańsk	743
Szczecin	743
Białystok	743
Przeszczepianie serca	743
Przeszczepianie wątroby	746
Przeszczepianie trzustki	748
Przeszczepianie szpiku	749
Przeszczepianie rogówki	749
Uwagi końcowe	749
Ortopedia, traumatologia, rehabilitacja lecznicza – Andrzej Nowakowski, Włodzimierz Witczak	751
Poznań	751
Warszawa	753
Kraków	756
Dolny Śląsk	756
Górny Śląsk	757
Szczecin	758
Gdańsk	758
Łódź	760
Lublin	760
Białystok	761
Rehabilitacja lecznicza	761
Towarzystwa. Wydawnictwa	764
Ginekologia i położnictwo – Edmund Waszyński, Wiesław Markwitz	765
Wstęp	765
Dzieje klinik	765
Warszawa	765
Kraków	768
Poznań	769
Łódź	770
Gdańsk	771
Wrocław	772
Lublin	773
Szczecin	774
Śląsk	775
Białystok	776
Bydgoszcz	778
Postępy	780
Rak szyjki macicy	780
Rak i inne nowotwory jajnika	781
Zaburzenia cyklu miesięczkowego i krwawienia maciczne	781

Zakażenia i zapalenia narządu rodowego	782
Niepłodność	782
Antykoncepcja	783
Prowadzenie porodu	783
Amnioskopia	784
Kardiotokografia	784
Wyciągacz próżniowy	784
Badanie równowagi kwasowo-zasadowej w fizjopatologii płodu	785
Diagnostyka, leczenie i profilaktyka konfliktu serologicznego	785
Krwotoki łożnicze	785
Polskie Towarzystwo Ginekologiczne i jego sekcje	786
Specjalizacja	787
Wydawnictwa	787
Nie tylko ginekologia	788
Podsumowanie	788
Urologia – Andrzej Borkowski, Janusz Judycki	789
Budowa lecznictwa urologicznego	789
Wprowadzenie specjalizacji z urologii	791
Postępy w leczeniu chorób narządu moczopłciowego	792
Gruźlica układu narządów moczowo-płciowych	793
Zwężenia i wady wrodzone cewki moczowej	793
Wady wrodzone układu moczopłciowego	794
Łagodny rozrost stercza	794
Rak stercza	795
Rak pęcherza moczowego	795
Kamica moczowa	796
Polskie Towarzystwo Urologiczne	797
Wydawnictwa	797
Podsumowanie	798
Laryngologia – Andrzej Obrębowski	799
Baza leczniczo-szkoleniowa	799
Działalność diagnostyczno-lecznicza i naukowa	800
Otologia	800
Audiologia	801
Rynologia	804
Onkologia	805
Foniatria	806
Towarzystwo, podręczniki	807
Uwagi końcowe	807
Anestezjologia – Kinga Niesiołowska-Zagórska	809
Pierwsze lata powojenne	809
Pionierzy anestezjologii	810
Szkolenie anestezjologów	810
Pielęgniarstwo anestezjologiczne	812
Zakłady, katedry, instytuty	813
Metody znieczulenia. Leki znieczulenia ogólnego	814
Aparatura do znieczulenia wziewnego	815
Intensywna terapia	816
Leczenie bólu. Opieka paliatywna	818
Ratownictwo	819
Towarzystwo Anestezjologów Polskich	820
Wydawnictwa	821
Podsumowanie	822

NAUKI DENTYSTYCZNE

Somatologia – <i>Tomasz Konopka</i>	823
Wprowadzenie	825
Somatologia zachowawcza	826
Chirurgia stomatologiczna i szczękowo-twarzowa	830
Protetyka stomatologiczna	838
Ortodoncja	844
Periodontologia	848
Somatologia dziecięca	851
Inne specjalności sprofilowane na stomatologię	853
Wydawnictwa. Towarzystwo	853
Podsumowanie	855

NAUKI DIAGNOSTYCZNE

Diagnostyka laboratoryjna – <i>Jerzy Naskalski</i>	859
Pierwsze lata powojenne	859
Specjalizacja z diagnostyki laboratoryjnej	861
Krajowy Zespół Specjalistyczny	863
Nauczanie diagnostyki laboratoryjnej na wydziałach lekarskich	864
Problem zapewnienia wiarygodności badań laboratoryjnych	866
Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej	868
Wydawnictwa	870
Podsumowanie	872
Radiologia – <i>Andrzej Urbanik</i>	873
Lata 1944–1969	873
Lata 1970–1989	877
Polskie Lekarskie Towarzystwo Radiologiczne. Wydawnictwa	881
Podsumowanie	882
Medycyna nuklearna – <i>Leszek Królicki</i>	883
Postępy	884
Instytut Badań Jądrowych	887
Specjalizacje. Towarzystwo. Wydawnictwa	887

VARIA

Główna Biblioteka Lekarska – <i>Wojciech Noszczyk</i>	891
Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich – <i>Maria J. Turoś</i>	895

POSŁOWIE – *Zdzisław Gajda*

899

SPIS ILUSTRACJI

907

SKOROWIDZ NAZWISK

919

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

943

